

Bölüm 16

SAYISAL EKONOMİ, KURUMLAR VE STRATEJİ: AB'DE GÜNDEM VE GELECEK

Bahattin KARADEMİR¹

GİRİŞ

Dünya Ekonomik Forumu kurucusu Klaus Schwab, 2016 yılında yayınlanan *Dördüncü Sanayi Devrimi* adlı kitabında, akıllı ve bağlantılı makine ve sistemlerin yanı sıra gen dizilemeden nanoteknolojilere, yenilenebilir enerjilerden kuantum bilgi işleme bir dizi alanda gerçekleşen birbiriyle iç içe geçmiş atılımların itici gücünü oluşturduğu dördüncü bir sanayi devriminin henüz başında olduğumuzu değerlendirmektedir. Bununla birlikte, ekonomik, sosyal ve politik kurumların ufukta görünen büyük değişim dalgasıyla başa çıkabilecek yetkinliklere sahip olmadığını belirtmektedir. Bu tespitlerin paylaşılmasının üzerinden geçen kısa zaman dilimi içerisinde dahi sayısal teknolojilerin temelini oluşturduğu yeniliklerin etkileri her alanda daha fazla hissedilir olmuştur. Bu dönüşüm sadece gelişmiş piyasalarda değil, Çin, Hindistan, Rusya ve Brezilya gibi yükselen piyasalarda da gündemin önemli konuları arasında yer almaya başlamıştır. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün [OECD] yayımladığı *OECD Sayısal Ekonominin Görünümü* (2017)² adlı raporda sayısal dönüşümün 32 OECD üyesi ve 6 işbirliği ülkesinin ulusal gündem ve/veya programlarında üst sıralarda yer aldığı belirtilmektedir.

Bu gelişmeler sosyal bilimlerde ekonomi ve politika gibi disiplinlerin yanı sıra işletmecilik alanında ve özellikle de yönetim yazınında giderek daha fazla ilgi görmeye başlamıştır. Örneğin, *Academy of Management Discoveries* dergisi bu konu için “*Sayısal Dönüşüm: Eğer varsa yeni olan nedir?*” başlığıyla özel bir sayı ayırmıştır. Editörler, özel sayının duyuru metninde sayısal dönüşüm konusundaki kuramların oldukça yeni olduğunu belirterek bu konuda görgül araştırmaların yapılmasının gerekli olduğunu belirtmektedirler. Bu kapsamda araştırmacıları (a) sayısal dönüşüm, kurumlar ve strateji, (b) sayısal dönüşüm, iş modelleri, örgütsel

¹ Doç.Dr., Çukurova Üniversitesi, bkarademir@cu.edu.tr

² OECD Sayısal Ekonomi Genel Görünümü 2017 [OECD Digital Economy Outlook 2017], erişim tarihi, 18.03.2018, URL: <http://www.oecd.org/internet/oecd-digital-economy-outlook-2017-9789264276284-cn.htm>

düşüncelerin desteklediği gibi yenilik söz konusu olduğunda “sınırlar” bulanıklaşmaktadır. Girişimciler, işletmeler, sektörler ya da teknolojik sistemler arasında kurulan karmaşık ilişkiler yeni teknoloji dalgalarının gelişimini etkilemektedir. Bu süreçte kurumların en önemli işlevi piyasa aksaklıklarını giderecek ve kurumsal boşlukları dolduracak stratejiler belirlemek olacaktır. Daha önceki büyük değişim dalgalarında olduğu gibi bu süreçte de yeni örgütsel yapı ve stratejilerin gelişmesi kaçınılmazdır. Teknolojiyle birlikte örgütlerle ilgili bildiğimiz pek çok şeyin de değişmesi mümkün görünmektedir. Bu süreçte araştırmacıların yanıt arayacakları pek çok yeni soru olacaktır. *Academy of Management Discoveries* dergisinin özel sayı editörlerinin ortaya attığı sorular uzun süre tartışılmaya devam edecek gibi görülmektedir: (a) Teknolojik yenilikler ve kurumsal düzenlemelerin birlikte evriminin dinamikleri nelerdir? (b) Teknolojik değişim dalgası kurumları nasıl etkileyecek? (c) Kurumsal düzenlemeler teknolojik yenilikleri nasıl etkileyecek? (d) Kurumsal düzenlemeler konusunda kimler etkili olacak? (e) Değişim sürecinde ne tür örgüt yapı ve tasarımları gelişecek? (f) Değişim örgütler arasındaki ilişkileri nasıl etkileyecek?

Sonuç

Teknolojik değişim dalgasıyla şirketler ve sektörler, ülkeler ve bölgeler arasındaki sınırlar bulanıklaşmaya devam ederken akademisyenlerin çalışma alanları arasındaki sınırlar da ortadan kalkmaktadır. Sadece doğa ve fen bilimleri ya da sağlık bilimleri alanlarında değil sosyal bilimlerde de bunun yaşanması kaçınılmazdır. Teknolojik değişim, kurumlar ve örgütlerin kesiştiği konularda, bağlamı da göz önünde bulundurarak çalışmak, araştırmalarda özgün bakış açıları ve yeni yöntemler geliştirmeyi gerektirecektir. Bu konu alanlarındaki çalışmalara, devam eden araştırmalarımla katkıda bulunmayı umut etmekteyim.

KAYNAKLAR

- Academy of Management Discoveries.(2018). Call for Papers for Special Issue: “Digital Transformation: What is new if anything?”
- Anderson, P., & Tushman, M. L. (1990). Technological discontinuities and dominant designs: A cyclical model of technological change. *Administrative science quarterly*, 604-633.
- Berber, A. (2013). Klasik yönetim düşüncesi: geleneksel ve klasik paradigmalara klasik ve neo-klasik örgüt teorileri. Alfa.
- Berleur, J., & Galand, J. M. (2005). ICT policies of the European Union: From an information society to eEurope. Trends and visions. In Perspectives and policies on ICT in society (pp. 37-66). Springer, Boston, MA.
- Carlsson, B., & Stankiewicz, R. (1991). On the nature, function and composition of technological systems. *Journal of evolutionary economics*, 1(2), 93-118.
- David, P. A. (1989). The dynamo and the computer: an historical perspective on the modern productivity paradox. *The American Economic Review*, 80.

- Dosi, G. (1982). Technological paradigms and technological trajectories: a suggested interpretation of the determinants and directions of technical change. *Research policy*, 11(3), 147-162.
- Geels, F. W. (2002). Technological transitions as evolutionary reconfiguration processes: a multi-level perspective and a case-study. *Research policy*, 31(8-9), 1257-1274.
- Hargadon, A. B., & Douglas, Y. (2001). When innovations meet institutions: Edison and the design of the electric light. *Administrative science quarterly*, 46(3), 476-501.
- Hobsbawm, E.J. (1998). *Sanayi ve imparatorluk [Industry and empire]*. çev. Abdullah Ersoy. Dost Yayınevi, Ankara
- Jensen, M. C. (1993). The modern industrial revolution, exit, and the failure of internal control systems. *the Journal of Finance*, 48(3), 831-880.
- Moroz, M. (2017). The level of development of the digital economy in Poland and selected European countries: A comparative analysis. *Foundations of Management*, 9(1), 175-190.
- Nelson, R. R. (1994). The co-evolution of technology, industrial structure, and supporting institutions. *Industrial and corporate change*, 3(1), 47-63.
- Rosenberg, N. (1963). Technological change in the machine tool industry, 1840–1910. *The Journal of Economic History*, 23(4), 414-443.
- Schwab, K. (2017). *Dördüncü sanayi devrimi [The fourth industrial revolution]*. çev. Zülfi Dicleli. Optimist.